

tottság szintén a népességen belüli társadalmi különbségekhez – vagy legalábbis azok elmélyüléséhez – vezetett. Az ilyen esetek fontos tanulságokat rejtenek magukban a politikai döntéshozók és a társadalomtudósok számára Ázsia határain túl is.

Turajeva *Népvándorlás és identitás Közép-Ázsiában: az üzbég tapasztalat* című könyvében átfogó képet nyújt a belső népvándorlásról a khorezmiek szemszögéből. A helyi viszonyok alapos ismerete, valamint az a sajátos mód, amivel a Taskentben élő khorezmi és üzbég közösségeket megközelíti, olyan mű megszületését segítette elő, mely sokban hozzájárul az identitás-formálódás és a belső népvándorlás közti kölcsönhatás tanulmányozásához.

(*Asian Review of Books*)

Zanny Minton Beddoes

Romániai börtönírók

*Virágkorát éli a rossz próza
Korruppt politikusok ontják a könyveket a hamarabbi szabadulás reményében*

A Monopoly társasjáték román kiadásának készítői azt fontolgatják, hogy a „Szabadon távozhatsz a börtönből” kártya szövegét „Írtál egy könyvet a börtönben” feliratúra változtatják. 2013 óta egy jogszabályváltozás lehetővé teszi, hogy az elítéltek 30 nappal lerövidíthessék a büntetésüket minden mű után, amit a börtönben töltött idő alatt publikálnak. Ez oda vezetett, hogy a korrupció vádjával lecsukott román iparmágnások és politikusok valósággal ontják a könyveket. Ez a rendszer éppolyan korruppt, mint ők maguk.

Csak néhány név azok közül, akik kihasználták a törvény adta kiskaput, vagy remélik, hogy ki fogják: Adrian Nastase, volt miniszterelnök, George Copos, üzletember és volt miniszter, Gigi Becali, egy másik politikussá avanszált iparmágnás; Ioan Niculae, Románia állítólag leggazdagabb embere. Gica Popescunak, a pénzmosásért elítélt volt futballcsillagnak, minden reménye megvan a korai

szabadulásra, miután nem kevesebb mint négy könyv megalkotásával büszkélkedhet. Az ígéretes szerzők között találunk még sportmenedzsereket és számos egyéb politikust is.

A 2013 előtt a törvény egy szakasza alapján lehetőség volt a büntetési idő csökkentésére azok esetében, akik tudományos műveket írtak, de ez a visszaélések megelőzése céljából elég szűk keretek közt történt. Eredetileg az új törvényt is szigorú, az igazságügyi minisztérium által megszabott és a kormány által jóváhagyott útmutatók egészítették volna ki. Ez azonban soha nem történt meg. Márpedig a korábbi szabadulás reményében a fogvatartottak addig fogják ontani magukból az értéktelen fércmunkákat, amíg azt a törvény lehetővé teszi. A börtönben tilos számítógépet használni, a könyvtárak pedig nincsenek túl jól felszerelve. A kéziratokat tollal kell papírra vetni. Román újságírók elmondása szerint a gazdag elítéltek „tudományos segédmunkatársnak” nevezett egyetemi oktatókat bíznak meg a kinti világból. A tényleges munkát ők, vagy az úgynevezett szellemírók végzik; az elkészült irományt becsempészik a börtönbe, ahol az elítélt kézzel lemásolja azt. Fizetnek egy kiadónak, aki kinyomtat néhány példányt, ezeket bemutatják a bíróságnak, amely – elvi iránymutatások és szakértelem híján – eldönti, hogy a mű alapján a szerzőnek jár-e a csökkentett idejű büntetés.

A „művek” nagy részét szánakozó mosolygással fogadják. Copos urat, aki a középkori román uralkodók házassági politikájáról írt, plágiummal vádolták. Becali úr az általa irányított focicsapathoz, a Steaua București-hez fűződő viszonyát taglalta egy képekkel teli könyvben. Realoni Lupsa popénekes, az összejtek fogászati alkalmazását választotta témájául. Arról nem szól a fáma, hogy hány embernek származott előnye a rendszerből. Egy nemrégiben készült jelentés 73-ra teszi a számukat, köztük néhány olyan elítélttel, akik mindössze pár hónap alatt akár öt elkészült könyvet is fel tudtak mutatni.

Cristi Danilet, a Románia bíráit felügyelő legfelső bírói tanács tagja nem érti, hogy vajon „szakmai hozzá nem értés vagy politikai nyomás” miatt maradhatott meg a kiskapu. Egy magát megnevezni nem akaró forrás az utóbbi mel-

lett érvelt. Továbbá hozzátette, hogy Victor Ponta miniszterelnök hamarosan korrupció vádjával fog bíróság elé állni; így aligha meglepő, hogy a politikusok nemigen törekszenek a változtatásra. Egyszer meg kell szűnnie a kibúvónak. Románia Nemzeti Korrupcióellenes Igazgatósága (DNA) már április óta követeli a törvény módosítását. Az utóbbi néhány évben a DNA az ország egyik legtekintélyesebb intézményévé nőtte ki magát. 2015 első kilenc hónapjában vádat emelt a parlament 15 tagja és az ország kilenc megyei prefektusa ellen (a 41 közül), valamint bíróság elé küldte Ponta miniszterelnök urat – nyilatkozta az igazgatóság szóvivője, Livia Saplacan. A DNA újra hitelességet kölcsönzött a romániai igazságszolgáltatató rendszernek. Korai len-

ne azonban még megmondani, hogy az ország politikai és üzleti kultúrájában meggyökerezett korrupciót tekintve alapvető változást fog-e hozni. Egyes politikusok már készülnek arra, hogy megnyirbálják hatáskörét. Többen attól tartanak, hogy a DNA információi, melyeknek jó részét a romániai titkosszolgálatoktól gyűjti be, túl sok hatalommal ruházzák fel a megfigyelőiket. A romániai polgárok üdvözlik, hogy mostanában a gazdagok és a befolyásos személyek kerülnek börtönbe – nyilatkozta Oana Popescu, a Global Gocus nevű kutatócsoport vezetője. – Viszont abba is beletörődnek, hogy sokan közülük idejekorán kerülnek ki. „Romániában így mennek a dolgok” – sóhajt végül.

(*The Economist*)

E SZÁMUNK SZERZŐI:

Bolvári-Takács Gábor egyetemi tanár, Budapest
Janek István MTA Bölcsészettudományi
 Kutatóközpont Történettudományi Intézet tu-
 dományos munkatárs, történész, Budapest
Kapronczay Katalin könyvtáros, orvostörténész,
 Budapest

Dr. Kiss Adrienn NKE Hadtudományi Doktori
 Iskola doktorandusz, Budapest

Kósa László prof. emeritus, ELTE
 Művelődéstörténeti Tanszék, Budapest

Miskolczy Ambrus egyetemi tanár, ELTE BTK
 Román Filológiai Tanszék

Rézműves Márk, nappali tagozatos egyete-
 mi hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem,
 pénzügy mesterszak

Dr. Rózsa Andrea (PhD), adjunktus,
 Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi
 Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet

Elżbieta Rybicka doktorandusz (Varsói
 Egyetem Magyar Tanszék), Varsó

Dr. Szmodis Jenő (PhD) jogfilozófus,
 Budapest

Turbucz Péter történész, segédmuzeológus,
 Zempléni Múzeum, Szerencs